

ПРЕДГОВОР

Данъчното облагане и контрол са част от всекидневието ни. Независимо дали се занимаваме професионално със счетоводство, данъци, право и финанси; дали сме ангажирани в публичната сфера или осъществяваме търговска дейност; или пък сме обикновени потребители, данъците и свързаните с тях права и задължения имат пряко влияние върху вземаните от нас решения в служебния и личния ни живот. Разглеждането на особеностите на данъчното облагане и данъчния контрол при различните видове данъчни задължения е невъзможно без да са налице основни познания за системата на данъчно облагане и данъчен контрол, осъществяван в Република България.

Настоящото учебно помагало има за цел да даде практическа насоченост на познанията, които студентите от бакалавърска и магистърска степен редовно, задочно и дистанционно обучение следва да придобият по дисциплините, свързани с данъчно облагане и данъчен контрол. Стремешът на автора е материалът да събуди интереса и на вече работещите в областта на счетоводната отчетност и данъчния контрол, като даде актуална информация за приложимите законови разпоредби, стимулира самостоятелния анализ на конкретни проблеми и илюстрира с примери възможни решения на казуси от практиката.

Разработката е оформена в четири отделни глави. Първата от тях е отделена за основните постановки, необходими за запознаване с данъчната система на Република България, приходната администрация и особеностите на контролно-установителното производство съгласно актуалните разпоредби на Закона за националната агенция за приходите и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Във втората глава са разгледани особеностите на облагането с корпоративен данък, данъците върху разходите и някои аспекти на международното данъчно облагане с фокус данъците при източника на основата на Закона за корпоративното подоходно

облагане. В трета глава са обобщени основните постановки на индивидуалното подоходно облагане съгласно Закона за данъците върху доходите на физическите лица, като особено внимание е отделено на данъчното облагане на доходите от трудови и извънтрудови правоотношения. В глава четвърта се разглеждат основните понятия, свързани с облагането с данък върху добавената стойност и най-важните правила, с които се регулират регистрацията, ползването на данъчен кредит, начисляването на ДДС, данъчните документи и декларирането.

Всяка глава на учебното помагало по данъчно облагане и данъчен контрол завършва с обобщение на основните ключови думи и дефиниции. Изготвени са въпроси и задачи за самоподготовка, които да позволят на студентите и другите заинтересовани специалисти да се опитат да намерят практическо приложение на новопридобитите знания, като отговорите и решенията са дадени в края на ръководството. Въпросите и задачите на края на всяка глава се основават на добрите практики за оценяване на знанията, прилагани от водещите международни професионални организации като ICAEW (Institute of Chartered Accountants in England and Wales) и ACCA (The Association of Chartered Certified Accountants), с които УНСС има споразумения за сътрудничество и предоставя на студентите си акредитирани от тях програми за обучение.

ГЛАВА ПЪРВА: ВЪВЕДЕНИЕ

В ДАНЪЧНОТО ОБЛАГАНЕ И КОНТРОЛ

В настоящата глава е направен кратък преглед на данъчната система на Република България, историята и структурата на приходната администрация, същността и елементите на контролно-установителното производство, които са в основата на данъчния контрол по конкретните видове данъци, разгледани в настоящото практическо ръководство.

По своята същност данъчният контрол е вид държавен контрол, който се осъществява от специално създадена за целта институция¹. *Данъчният контрол* в Република България се осъществява от органите на приходната администрация в структурата на Националната агенция по приходите (накратко НАП). Според мнението на проф. д. ик. н. Михаил Динев, НАП е един от „специализираните контролни органи“², които упражняват единствено контролни функции, но в тясно специализирани области като данъчния контрол.

Според общоприетата дефиниция в теорията на данъчния контрол „данъчният контрол представлява съвкупност от подходи, способности и средства за изпълнение на контролни процедури при ревизия и проверка на данъчно задължени лица“³.

Честата промяна на данъчното законодателство, динамиката на икономическите взаимоотношения и най-общо наличието на несигурност в участниците в стопанския оборот налагат един по-систематизиран подход по отношение на възприемането на данъч-

¹ Виж: Динев, М. Контрол в социалното управление. С., Тракия-М, 1999, с. 69.

² Динев, М. Контрол и регулиране в социалното управление. С., ИК – УНСС, 2015, с. 167.

³ Славков, Б. Данъчна система и данъчен контрол в Република България. С., Тракия-М, 2001, с. 174.